

richiami al periodo precedente. Se iriginariamente, nel territorio valenziano, l'*auctoritas notariae* dipendeva da diverse *potestas*, a partire dal XIV secolo il monarca, a ragione delle facoltà attribuitegli dallo *jus commune*, cercherà di controllare e di essere presente in tutti i processi che riguardano la nomina di un notaio, consolidando maggiormente il proprio potere. Tra i motivi adottati per giustificare tale misura, vi erano l'incapacità e l'ignoranza di molti notai nel redigere le scritture, per cui molti documenti rischiavano di essere considerati invalidi. Alla fine del lavoro l'autore riporta alcune tavole a dimostrazione di quanto esposto.

Partendo da alcuni casi particolari, presenti nella documentazione apportata, questo lavoro pretende focalizzare la sua attenzione sul notariato nella penisola Iberica, centrandosi sulla pratica notarile, ed estendendo il discorso a tutti quegli aspetti storico-politici che ruotavano attorno alla persona del notaio e al suo operato. Si trarrà di una figura certamente complessa quanto la società che scritturava e per questo meritevole di un discorso più ampio che comprenda quei territori e sistemi di potere che presentavano una certa affinità politica o geografica con l'ambito ispanico.

GIACOMO FLORIS

CONEJO, Antoni (ed.), 2015. *L'infant Pere d'Aragó i d'Anjou, «molt graciós e savi senyor»*, Vandellòs-L'Hospitalet de l'Infant: Ajuntament, Cossetània Edicions

Aquest llibre estudia un personatge, l'infant Pere d'Aragó, des de diversos punts de vista. Per això es fa necessari relacionar-lo amb diversos corrents historiogràfics. Així el podem situar perfectament dins de la Història total, en la microhistòria i en el gènere biogràfic. Amb aquests paràmetres i ubicant al centre la figura de l'infant Pere d'Aragó es va construir un relat format per onze capítols que el coordinador de l'obra, el Dr. Antoni Conejo, ha encarregat a persones expertes en la figura de l'Infant o en alguns dels aspectes que es relacionen amb aquest Infant, fill del rei Jaume II.

Alexandra Beauchamp estudia el vessant polític de l'infant Pere, fent incís en el paper que va jugar dins de la Casa Reial. L'autora explica que l'Infant va cercar sempre la mesura en l'exercici dels càrrecs que va tenir, com el de ser persona de confiança i consell del seu pare, el rei Jaume II, però també del seu germà Alfons III; va ser tutor dels infants reials i lloctinent del rei. I va estar molt ben relacionat amb el seu nebot, el rei Pere el Cerimoniós. La biografia que s'exposa en aquest primer article acaba amb el fet que l'Infant, persona molt cristiana i devota, va ingressar com a frare franciscà a Barcelona i marxà cap a un convent italià. Eduard Juncosa amplia encara més el paper polític de l'Infant ja que, diu l'autor, els estudis tradicionals sobre la figura de Pere d'Aragó es centraven massa en l'aspecte religiós i no tant en el polític. Per això es justifica un altre capítol dedicat a la política, en aquest cas tractant la figura de l'Infant com a Comte de Prades. Juncosa elabora un article en el que les fonts documentals són abundants i l'anàlisi de les mateixes és

profunda i detinguda, i el resultat és una visió minuciosa del govern del Comtat de Prades per part de l'Infant. S'explica com va governar i quines accions va dur a terme, o la deferència que tenia vers els jueus de l'Aleixar, a més d'exposar un llistat amb els altres títols que va posseir l'Infant al llarg de la seva vida. Aquest article es veu complementat pel de Joel Colomer i Miquel Àngel Fumanal sobre el Comtat d'Empúries, un Comtat que l'Infant va permutar pel de Prades amb el seu germà. En el capítol els autors demostren que l'Infant va ser un personatge amb una afinada visió per al govern i per a la gestió de l'economia, a més d'analitzar la població jueva en parlar de l'endeutament o al clergat i l'església de Castelló d'Empúries.

Manuel Romero Tallafigo dedica un capítol a la Cancelleria de l'Infant, una oficina de gènesi i gestió documental, i afirma que Pere d'Aragó va ser un home d'acció per l'escriptura. El resultat és un conjunt de 21 llibres de registre elaborats durant 16 anys, que són àmpliament estudiats i descrits en aquest apartat, a més de llibres d'administració. En aquest apartat sobre la Cancelleria s'inclou un estudi del funcionament i organització d'aquesta oficina, amb els noms dels escrivans que hi treballaven, entre els que destaca Jaume de Besanta, que va estar 26 anys al servei de l'Infant.

Joan Menchon presenta un estudi del castell de Falset des de l'arqueologia, i situa el punt de partida del seu capítol a l'època andalusí. Les diferents campanyes d'excavacions són la base d'aquest article en el que s'expliquen les troballes que s'han fet al castell. Però també es citen documents entre els que cal remarcar un de l'any 1347 en el que l'Infant posa de manifest la seva voluntat de crear un arxiu al Castell de Falset. Aquest capítol va més enllà dels anys estrictes de la biografia de l'Infant i explica que el castell de Falset va tenir com a senyors els Ducs de Cardona i els Ducs de Medinaceli, en una època en que el Castell passà a ser palau.

Albert Martínez parla de les mines de plata que hi havia al Comtat de Prades i apunta la possibilitat de que l'Infant, sabedor de l'existència de la plata a Falset, hagués volgut canviar el comtat amb el seu germà. Pere d'Aragó va ser impulsor de la indústria minera i la va regular amb unes ordinations del 1344, que són estudiades en aquest capítol. Al costat d'aquesta normes Albert Martínez aporta un llistat de persones que van poder explotar la plata, entre els quals hi havia funcionaris de la Casa Reial i algun ciutadà de Barcelona. O també es fa referència al fet que, després de la Pesta Negra de 1348, l'Infant fes portar més mà d'obra que era necessària per a l'explotació.

Jacobo Vidal dedica el seu capítol a l'estudi de la Tortosa gòtica en temps de l'Infant, quan es pren la decisió d'iniciar una nova catedral per a la ciutat, entre altres obres. Es mostren llocs tan emblemàtics com el palau episcopal, ubicant-lo en les tipologies arquitectòniques del moment i s'ofereix també noms de mestres d'obres o d'un pedrer, Bernat d'Alguaire, que l'any 1340 estava treballant a Horta de Sant Joan; o el mestre Pere Bonull que l'any 1313 treballava al sepulcre de

Jaume II i Blanca d'Anjou a Santes Creus. Respecte la catedral, l'autor del capítol reivindica que cal continuar estudiant la Seu de Tortosa des de la correcta interpretació de l'edifici des del punt de vista de la història de l'art i l'arquitectura.

El vessant cultural és representat pels capítols que Maria Navàs o Daniel Genís dediquen a la poesia. La primera situa la poesia entorn de l'Infant en el context de la poesia trobadoresca i afirma que l'Infant és una figura fonamental de la cultura catalana precisament pel fet d'estar ben relacionat amb la poesia. Navàs analitza les relacions entre Catalunya i Occitània a través de la poesia i dibuixa l'ambient intel·lectual i cultural de l'entorn de l'Infant, un home que era poeta savi i cortès. I Navàs conclou que estava interessat en la poesia amb finalitats polítiques i per a ús de les seves estratègies de govern i per a consolidar el paper de la Corona en el govern. Daniel Genís analitza, entre altres, la relació entre la poesia i les visions que tenia l'Infant, incidint en el vessant espiritual i religiós del personatge. Aquest es va deixar influenciar pels corrents visionaris de Joaquim de Fiore, de manera que Pere d'Aragó va abandonar la Cort i professés com a framenor. Abans, però, fou requerit per mandataris per treure profit de les visions amb finalitat política. Finalment, Albert Martínez i Joan Yeguas presenten un capítol dedicat a l'anomenat Saltiri anglocatalà, conservat a la Biblioteca Nacional de París. Es tracta de la còpia d'un manuscrit del segle XII i, la decoració del qual fou encarregat per l'Infant al pintor Ferrer Bassa. El manuscrit s'ubica a la primera meitat del segle XIV i s'aporten nombroses dades sobre la seva confecció i la seva compra a partir de l'anàlisi de documents. S'arriba a la conclusió que el Saltiri formava part de les ambicions de l'Infant, en aquest cas, amb el desig de tenir una obra preuada a les seves mans.

El darrer capítol del llibre és obra del Dr. Antoni Conejo, coordinador de l'obra i el dedica a l'Hospital que va fer construir Pere d'Aragó en una cruïlla de camins al 1344. En el capítol s'explica l'estructura arquitectònica de l'Hospital, les obres que s'hi van fer i com s'organitzava aquesta institució, i s'ubica la seva fundació en un moment de valoració de la pobresa. Aquest darrer capítol conclou una obra en la que s'exposen diversos aspectes de la vida i l'acció política de l'infant Pere d'Aragó, i també d'elements que configuren el context en el que es mou. L'anàlisi que es fa de les fonts en cada un dels capítols posen de manifest que es tracta d'una obra amb un alt rigor científic i que pot considerar-se com una de les més importants aportacions historiogràfiques sobre una figura cabdal de la Història de Catalunya.

DANIEL PIÑOL